

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τρίτο τμήμα)

της 18ης Δεκεμβρίου 2014*

«Προδικαστική παραπομπή — Χώρος ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης — Συνεργασία σε αστικές υποθέσεις — Κανονισμός 4/2009 — Άρθρο 3 — Αρμοδιότητα επί αγωγής με αντικείμενο υποχρέωση διατροφής, ασκηθείσας κατά προσώπου το οποίο κατοικεί εντός άλλου κράτους μέλους — Εθνική κανονιστική ρύθμιση θεσπίζουσα συγκέντρωση αρμοδιοτήτων»

Στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-400/13 και C-408/13,

με αντικείμενο αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλαν το Amtsgericht Düsseldorf και το Amtsgericht Karlsruhe (Γερμανία), με αποφάσεις, αντιστοίχως, της 9ης Ιουλίου και της 17ης Ιουνίου 2013, οι οποίες περιήλθαν στο Δικαστήριο στις 16 και στις 18 Ιουλίου 2013, στο πλαίσιο των δικών

Sophia Marie Nicole Sanders, εκπροσωπούμενη από τη Marianne Sanders,

κατά

David Verhaegen (C-400/13),

και

Barbara Huber

κατά

Manfred Huber (C-408/13),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τους Μ. Pešič, πρόεδρο τμήματος, Α. Ó Caoimh, C. Toader (εισηγήτρια), E. Jarašiūnas και C. G. Fernlund, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: N. Jääskinen

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους T. Henze και J. Kemper,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

— η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους B. Eggers και A.-M. Rouchaud-Joët,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 4ης Σεπτεμβρίου 2014,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Οι αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως αφορούν την ερμηνεία του άρθρου 3, στοιχεία α' και β', του κανονισμού (ΕΚ) 4/2009 του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 2008, για τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων και τη συνεργασία σε θέματα υποχρεώσεων διατροφής (ΕΕ 2009, L 7, σ. 1).
- 2 Οι αιτήσεις αυτές υποβλήθηκαν στο πλαίσιο δύο ενδίκων διαφορών μεταξύ, αφενός, της S.M.N. Sanders, ανήλικου τέκνου εκπροσωπούμενου από τη μητέρα του M. Sanders, και του M. Verhaegen, πατέρα της, και, αφετέρου, της B. Huber και του εν διαστάσει συζύγου της, M. Huber, όσον αφορά αξιώσεις διατροφής.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

- 3 Οι αιτιολογικές σκέψεις 4, 9, 11, 15, 23, 44 και 45 του κανονισμού 44/2009 έχουν ως εξής:
 - «(4) Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο που συνήλθε στο Τάμπερε, στις 15 και 16 Οκτωβρίου 1999, κάλεσε το Συμβούλιο και την Επιτροπή να θεσπίσουν ειδικούς κοινούς δικονομικούς κανόνες για την απλούστευση και την επίσπευση της επίλυσης διασυνοριακών διαφορών που αφορούν, μεταξύ άλλων, αξιώσεις διατροφής. Ζήτησε επίσης να καταργηθούν τα ενδιάμεσα μέτρα που απαιτούνται για την αναγνώριση και την εκτέλεση στο κράτος εκτέλεσης μιας απόφασης που έχει εκδοθεί σε άλλο κράτος μέλος, ιδίως μιας απόφασης που αφορά αξίωση διατροφής.
- [...]
- (9) Ο δικαιούχος διατροφής θα πρέπει να είναι σε θέση να επιτυγχάνει εύκολα, σε ένα κράτος μέλος, απόφαση που θα είναι αυτομάτως εκτελεστή σε άλλο κράτος μέλος χωρίς να απαιτείται καμία διαδικασία.
- [...]
- (11) Το πεδίο εφαρμογής του παρόντος κανονισμού θα πρέπει να εκτείνεται σε όλες τις υποχρεώσεις διατροφής που απορρέουν από οικογενειακές σχέσεις, σχέσεις συγγένειας, γάμου ή αγχιστείας, και τούτο με στόχο την εγγύηση ίσης μεταχείρισης μεταξύ όλων των δικαιούχων διατροφής. Για τους σκοπούς του παρόντος κανονισμού, η έννοια της “υποχρέωσης διατροφής” θα πρέπει να ερμηνεύεται αυτόνομα.
- [...]
- (15) Για να διασφαλισθούν τα συμφέροντα των δικαιούχων διατροφής και να ευνοηθεί η ορθή απονομή της δικαιοσύνης στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, θα πρέπει να προσαρμοσθούν οι κανόνες οι σχετικοί με τη διεθνή δικαιοδοσία, όπως απορρέουν από τον κανονισμό (ΕΚ) 44/2001 [του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 2000, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την

αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ 2001, L 12, σ. 1)]. Η συνήθης διαμονή του εναγομένου σε τρίτο κράτος δεν θα πρέπει πλέον να αποκλείει την εφαρμογή των κοινοτικών κανόνων δικαιοδοσίας, και δεν θα πρέπει πλέον να προβλέπεται παραπομπή στους κανόνες δικαιοδοσίας του εθνικού δικαίου. Ενδείκνυται, συνεπώς, να καθορισθεί στον παρόντα κανονισμό σε ποια περίπτωση η δικαστική αρχή κράτους μέλους μπορεί να ασκεί επικουρική δικαιοδοσία.

[...]

(23) Για τον περιορισμό των εξόδων που συνδέονται με τις διαδικασίες που διέπονται από τον παρόντα κανονισμό, θα ήταν σκόπιμη η όσο το δυνατόν ευρύτερη χρησιμοποίηση των σύγχρονων τεχνολογιών επικοινωνίας, ιδίως κατά την ακρόαση των μερών.

[...]

(44) Ο παρών κανονισμός θα πρέπει να τροποποιήσει τον κανονισμό [...] 44/2001 αντικαθιστώντας τις διατάξεις του που εφαρμόζονται σε θέματα υποχρεώσεων διατροφής. Με την επιφύλαξη των μεταβατικών διατάξεων του παρόντος κανονισμού, τα κράτη μέλη θα πρέπει, σε θέματα υποχρεώσεων διατροφής, να εφαρμόζουν τις διατάξεις του παρόντος κανονισμού όσον αφορά τη δικαιοδοσία, την αναγνώριση, την κήρυξη της εκτελεστότητας και εκτέλεσης των αποφάσεων καθώς και τη νομική αρωγή αντί των διατάξεων του κανονισμού [...] 44/2001, από την ημερομηνία εφαρμογής του παρόντος κανονισμού.

(45) Δεδομένου ότι οι στόχοι του παρόντος κανονισμού, ήτοι η θέσπιση μιας [σειράς] μέτρων που θα επιτρέπουν τη διασφάλιση της πραγματικής είσπραξης των αξιώσεων διατροφής σε διασυνοριακές υποθέσεις και, συνεπώς, τη διευκόλυνση της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δεν μπορούν να πραγματοποιηθούν επαρκώς από τα κράτη μέλη και, κατά συνέπεια, μπορούν, λόγω των διαστάσεων και των αποτελεσμάτων του παρόντος κανονισμού να πραγματοποιηθούν καλύτερα σε κοινοτικό επίπεδο, η Κοινότητα μπορεί να λάβει μέτρα, σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας βάσει του άρθρου [5 ΣΛΕΕ]. Σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας, όπως προβλέπεται στο εν λόγω άρθρο, ο παρών κανονισμός δεν υπερβαίνει τα αναγκαία όρια για την επίτευξη των στόχων αυτών.»

4 Το άρθρο 1, παράγραφος 1, του κανονισμού 4/2009 ορίζει τα εξής:

«Ο παρών κανονισμός εφαρμόζεται στις υποχρεώσεις διατροφής που απορρέουν από οικογενειακές σχέσεις ή σχέσεις συγγένειας, γάμου ή αγχιστείας.»

5 Το άρθρο 3 του κανονισμού αυτού προβλέπει τα εξής:

«Σε θέματα υποχρεώσεων διατροφής στα κράτη μέλη, δικαιοδοσία έχει:

α) το δικαστήριο του τόπου της συνήθους διαμονής του εναγομένου, ή

β) το δικαστήριο του τόπου της συνήθους διαμονής του δικαιούχου διατροφής, [...]».

6 Τα άρθρα 4 και 5 του εν λόγω κανονισμού αφορούν, αντιστοίχως, την παρέκταση αρμοδιότητας και τη διεθνή δικαιοδοσία που βασιζέται στην παράσταση του εναγομένου ενώπιον δικαστηρίου.

7 Το άρθρο 5 του κανονισμού 44/2001 ορίζει τα εξής:

«Πρόσωπο που έχει την κατοικία του στο έδαφος κράτους μέλους μπορεί να εναχθεί σε άλλο κράτος μέλος:

[...]

2) ως προς υποχρεώσεις διατροφής, ενώπιον του δικαστηρίου του τόπου όπου ο δικαιούχος της διατροφής έχει την κατοικία ή τη συνήθη διαμονή του ή, εφόσον πρόκειται για αγωγή παρεπόμενη δίκης σχετικά με την προσωπική κατάσταση, ενώπιον του δικαστηρίου που κατά το δίκαιο του δικάζοντος δικαστή έχει διεθνή δικαιοδοσία στην περίπτωση της δίκης αυτής, εκτός αν η διεθνής αυτή δικαιοδοσία θεμελιώνεται μόνο στην ιθαγένεια ενός των διαδίκων·

[...]»

Το γερμανικό δίκαιο

8 Το άρθρο 28 του νόμου σχετικά με την είσπραξη των απαιτήσεων διατροφής στο πλαίσιο των σχέσεων με τα άλλα κράτη (Auslandsunterhaltsgesetz), της 23ης Μαΐου 2011 (BGBl. 2011 I, σ. 898, στο εξής: AUG), τιτλοφορούμενο «Συγκέντρωση αρμοδιοτήτων· ρυθμιστική εξουσία», ορίζει τα εξής:

«1) Όταν ένας διάδικος δεν έχει τη συνήθη διαμονή του στην εθνική επικράτεια, το Amtsgericht [ειρηνοδικείο] το οποίο είναι αρμόδιο για την περιφέρεια της έδρας του Oberlandesgericht [εφετείου] εντός της οποίας έχει τη συνήθη διαμονή του ο εναγόμενος ή ο δικαιούχος της διατροφής είναι αποκλειστικώς αρμόδιο να κρίνει τις αγωγές σε θέματα υποχρεώσεων διατροφής στις περιπτώσεις του άρθρου 3, στοιχεία α' και β', του κανονισμού [...] 4/2009.

Όσον αφορά την περιφέρεια του Kammergericht (Βερολίνο), είναι αρμόδιο το Amtsgericht Pankow-Weißensee.

2) Οι κυβερνήσεις των Länder έχουν την εξουσία να μεταφέρουν την αρμοδιότητα αυτή, με κανονιστική απόφαση, σε άλλο Amtsgericht της περιφέρειας του Oberlandesgericht ή, όταν ένα Land έχει πλείονα Oberlandesgerichte, σε ένα Amtsgericht για τις περιφέρειες όλων των Oberlandesgerichte ή πλείονων εξ αυτών. Οι κυβερνήσεις των Länder δύνανται, με κανονιστική απόφαση, να αναθέσουν τη σχετική εξουσία στις Landesjustizverwaltungen [διοικητικές αρχές αρμόδιες για τα δικαστήρια]».

Οι διαφορές της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

Η υπόθεση C-400/13

9 Η ενάγουσα της κύριας δίκης, η οποία έχει τη συνήθη διαμονή της στο Mettmann (Γερμανία), ζήτησε την καταβολή διατροφής από τον πατέρα της, M. Verhaegen, κάτοικο Βελγίου, με αγωγή την οποία άσκησε στις 29 Μαΐου 2013 ενώπιον του ειρηνοδικείου του τόπου διαμονής της, δηλαδή ενώπιον του Amtsgericht Mettmann. Αφού άκουσε τους διαδίκους, το ειρηνοδικείο αυτό παρέπεμψε την υπόθεση ενώπιον του Amtsgericht Düsseldorf, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 28, παράγραφος 1, του AUG.

10 Το Amtsgericht Düsseldorf κρίνει ότι, δυνάμει του άρθρου 3, στοιχείο β', του κανονισμού 4/2009, δεν είναι αρμόδιο να εκδικάσει τη διαφορά. Πράγματι, κατά το δικαστήριο αυτό, αρμόδιο είναι το ειρηνοδικείο του εντός κράτους μέλους τόπου στον οποίο ο ενάγων έχει τη συνήθη διαμονή του, εν προκειμένω το Amtsgericht Mettmann.

- 11 Το αιτούν δικαστήριο εκφράζει ιδίως αμφιβολίες ως προς τον κανόνα της «συγκεντρώσεως αρμοδιοτήτων» τον οποίο προβλέπει το άρθρο 28 του AUG σε περίπτωση δικών που αφορούν υποχρεώσεις διατροφής. Ειδικότερα, μια τέτοια συγκέντρωση αρμοδιοτήτων έχει ως αποτέλεσμα να στερεί από τα τέκνα που διαμένουν εντός της εθνικής επικράτειας τη δυνατότητα να προσφεύγουν ενώπιον του αρμοδίου δικαστηρίου του τόπου της συνήθους διαμονής τους.
- 12 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Amtsgericht Düsseldorf αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Αντιβαίνει το άρθρο 28, παράγραφος 1, του AUG στο άρθρο 3, στοιχεία α' και β', του κανονισμού 4/2009;»

Η υπόθεση C-408/13

- 13 Η B. Huber κατοικεί στο Kehl (Γερμανία) και απαιτεί από τον σύζυγό της, κάτοικο Μπαρμπάντος, την καταβολή διατροφής που φρονεί ότι της οφείλει κατόπιν του χωρισμού τους. Άσκησε την αγωγή της ενώπιον του ειρηνοδικείου του τόπου κατοικίας της, δηλαδή ενώπιον του Amtsgericht Kehl. Το δικαστήριο αυτό παρέπεμψε την υπόθεση ενώπιον του Amtsgericht Karlsruhe βάσει του άρθρου 28, παράγραφος 1, του AUG, με το σκεπτικό ότι το δικαστήριο αυτό είναι αρμόδιο, δεδομένου ότι η ενάγουσα έχει τη συνήθη διαμονή της στην περιφέρεια του Oberlandesgericht Karlsruhe (εφετείου Καρλσρούης).
- 14 Το αιτούν δικαστήριο εκφράζει επίσης αμφιβολίες ως προς το συμβατό του άρθρου 28, παράγραφος 1, του AUG προς το άρθρο 3, στοιχεία α' και β', του κανονισμού 4/2009.
- 15 Κατά το εν λόγω δικαστήριο, βάσει της αρχής της υπεροχής του δικαίου της Ένωσης, ο κανονισμός 4/2009 αποκλείει τελείως την εφαρμογή των εθνικών κανόνων αρμοδιότητας. Αν το άρθρο 3, στοιχεία α' και β', του κανονισμού αυτού διέπει πράγματι τόσο τη διεθνή δικαιοδοσία όσο και την κατά τόπον αρμοδιότητα, απαγορεύεται στα κράτη μέλη να θεσπίζουν κανόνες αρμοδιοτήτων που αποκλίνουν από τους προβλεπόμενους από τον εν λόγω κανονισμό.
- 16 Το Amtsgericht Karlsruhe κρίνει ότι η εν λόγω εθνική διάταξη περιπλέκει σημαντικά τη διεθνή είσπραξη των αξιώσεων διατροφής, αντιθέτως προς τον σκοπό του κανονισμού 4/2009, καθόσον οι δικαιούχοι διατροφής πρέπει να προβάλλουν τις απαιτήσεις τους ενώπιον δικαστηρίου διαφορετικού από το δικαστήριο του τόπου κατοικίας τους, γεγονός που συνεπάγεται απώλεια χρόνου. Επιπλέον, ένα τέτοιο δικαστήριο δεν έχει στη διάθεσή του τα ουσιώδη στοιχεία που αφορούν την τοπική οικονομική κατάσταση του δικαιούχου διατροφής, προκειμένου να καθορισθούν οι ανάγκες του καθώς και η ικανότητα συνεισφοράς του οφειλέτη.
- 17 Εξάλλου, το αιτούν δικαστήριο κάνει μνεία της βουλήσεως των διαδίκων της κύριας δίκης να επιλέξουν την αρμοδιότητα του δικαστηρίου του τόπου διαμονής της ενάγουσας της κύριας δίκης, δηλαδή του Amtsgericht Kehl, είτε διά της κατά παρέκταση αρμοδιότητας είτε διά της παραστάσεως του εναγόμενου.
- 18 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Amtsgericht Karlsruhe αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Συνάδει το άρθρο 28, παράγραφος 1, πρώτη φράση, του AUG, το οποίο προβλέπει ότι, όταν ένας διάδικος δεν έχει τη συνήθη διαμονή του στην εθνική επικράτεια, το Amtsgericht το οποίο είναι αρμόδιο για την περιφέρεια της έδρας του Oberlandesgericht εντός της οποίας έχει τη συνήθη διαμονή του ο εναγόμενος ή ο δικαιούχος της διατροφής είναι αποκλειστικώς αρμόδιο να κρίνει τις αγωγές σε θέματα υποχρεώσεων διατροφής στις περιπτώσεις του άρθρου 3, στοιχεία α' και β', του κανονισμού 4/2009, με την τελευταία αυτή διάταξη;»

- 19 Με απόφαση του Προέδρου του Δικαστηρίου της 25ης Ιουλίου 2013, αποφασίστηκε η συνεκδίκαση των υποθέσεων C-400/13 και C-408/13 προς διευκόλυνση της έγγραφης και της προφορικής διαδικασίας και προς έκδοση κοινής αποφάσεως.

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

- 20 Λαμβανομένων υπόψη των περιστάσεων που υπομνήσθηκαν στη σκέψη 17 της παρούσας αποφάσεως, το *Amtsgericht Karlsruhe* εκφράζει την άποψη ότι ο γερμανικός νόμος ενδεχομένως δεν συμβιβάζεται προς τα άρθρα 4 και 5 του κανονισμού 4/2009. Εντούτοις, επιβάλλεται η επισήμανση ότι, όπως υποστηρίζει η Επιτροπή, το εν λόγω δικαστήριο ζήτησε από το Δικαστήριο μόνον τη διευκρίνιση του περιεχομένου του άρθρου 3 του κανονισμού αυτού.
- 21 Προσθετέον ότι από τις αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως προκύπτει σαφώς ότι οι διαφορές των κυρίων δικών αφορούν μόνον την περίπτωση κατά την οποία ο υπόχρεος διατροφής ενάγεται από τον δικαιούχο διατροφής ενώπιον του δικαστηρίου της συνήθους διαμονής του δικαιούχου. Κατά συνέπεια, στα υποβληθέντα από τα αιτούντα δικαστήρια ερωτήματα πρέπει να δοθεί απάντηση αποκλειστικώς και μόνον υπό το πρίσμα του άρθρου 3, στοιχείο β', του εν λόγω κανονισμού.
- 22 Με τα ερωτήματά τους, τα αιτούντα δικαστήρια ζητούν κατ' ουσία να διευκρινισθεί αν το άρθρο 3, στοιχείο β', του κανονισμού 4/2009 έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική κανονιστική ρύθμιση όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, η οποία θεσπίζει συγκέντρωση των δικαιοδοτικών αρμοδιοτήτων επί υποχρεώσεων διασυνοριακής διατροφής υπέρ πρωτοβαθμίου δικαστηρίου το οποίο είναι αρμόδιο για την περιφέρεια της έδρας του εφετείου.
- 23 Κατ' αρχάς, διευκρινίζεται ότι, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 33 των προτάσεων του, καθόσον οι διατάξεις περί κανόνων δικαιοδοσίας του κανονισμού 4/2009 αντικατέστησαν τις αντίστοιχες διατάξεις του κανονισμού 44/2001, η νομολογία του Δικαστηρίου περί των διατάξεων που αφορούν τη δικαιοδοσία επί υποχρεώσεων διατροφής οι οποίες περιέχονται στη Σύμβαση της 27ης Σεπτεμβρίου 1968, για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση των αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ 1982, L 388, σ. 1, στο εξής: Σύμβαση των Βρυξελλών), καθώς και στον κανονισμό 44/2001, ο οποίος αποτελεί προέκταση της Συμβάσεως των Βρυξελλών, πρέπει να ληφθεί υπόψη κατά την ανάλυση των αντιστοιχών διατάξεων του κανονισμού 4/2009.
- 24 Υπενθυμίζεται επίσης ότι, κατά πάγια νομολογία, οι διατάξεις περί των κανόνων δικαιοδοσίας πρέπει να τυγχάνουν αυτοτελούς ερμηνείας με γνώμονα, αφενός, τους σκοπούς και το σύστημα του υπό εξέταση κανονισμού καθώς και, αφετέρου, τις γενικές αρχές που απορρέουν από το σύνολο των εθνικών εννόμων τάξεων (βλ., κατ' αναλογία, αποφάσεις *Cartier parfums-lunettes* και *Axa Corporate Solutions Assurance*, C-1/13, EU:C:2014:109, σκέψη 32 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, καθώς και *flyLAL-Lithuanian Airlines*, C-302/13, EU:C:2014:2319, σκέψη 24 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 25 Στο πλαίσιο αυτό, το άρθρο 3, στοιχείο β', του κανονισμού 4/2009 πρέπει να ερμηνευθεί υπό το πρίσμα των σκοπών, του γράμματός του, καθώς και του συστήματος εντός του οποίου εντάσσεται.
- 26 Συναφώς, πρώτον, από την αιτιολογική σκέψη 45 του κανονισμού 4/2009 προκύπτει ότι ο εν λόγω κανονισμός σκοπεί στη θέσπιση σειράς μέτρων που διασφαλίζουν την αποτελεσματική είσπραξη των αξιώσεων διατροφής σε διασυνοριακές υποθέσεις και, συνεπώς, διευκολύνουν την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων εντός της Ένωσης. Κατά την αιτιολογική σκέψη 9 του κανονισμού αυτού, ο δικαιούχος διατροφής πρέπει να είναι σε θέση να επιτυγχάνει ευχερώς, εντός κράτους μέλους, την έκδοση αποφάσεως που θα είναι αυτομάτως εκτελεστή εντός άλλου κράτους μέλους χωρίς να απαιτείται καμία άλλη διατύπωση.

- 27 Δεύτερον, η αιτιολογική σκέψη 15 του εν λόγω κανονισμού ορίζει ότι οι κανόνες δικαιοδοσίας που απορρέουν από τον κανονισμό 44/2001 πρέπει να προσαρμοσθούν ώστε να διασφαλίζονται τα συμφέροντα των δικαιούχων διατροφής και να ευνοείται η ορθή απονομή της δικαιοσύνης εντός της Ένωσης
- 28 Όσον αφορά τους κανόνες δικαιοδοσίας στις διασυνοριακές διαφορές που αφορούν αξιώσεις διατροφής, το Δικαστήριο έχει ήδη διευκρινίσει, στο πλαίσιο του άρθρου 5, σημείο 2, της Συμβάσεως των Βρυξελλών, ότι η εξαίρεση ως προς τους κανόνες δικαιοδοσίας που διέπουν τις υποχρεώσεις διατροφής έχει ως σκοπό να παράσχει ειδική προστασία στον δικαιούχο διατροφής, ο οποίος θεωρείται ως ο πλέον αδύναμος διάδικος σε μια τέτοια διαδικασία (βλ., υπό την έννοια αυτή, αποφάσεις Farrell, C-295/95, EU:C:1997:168, σκέψη 19, και Blijdenstein, C-433/01, EU:C:2004:21, σκέψεις 29 και 30). Συναφώς, οι κανόνες δικαιοδοσίας τους οποίους προβλέπει ο κανονισμός 4/2009 σκοπούν, όπως οι κανόνες του άρθρου 5, σημείο 2, στη διασφάλιση εγγύτητας μεταξύ του δικαιούχου και του αρμοδίου δικαστηρίου, όπως άλλωστε επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 49 των προτάσεών του.
- 29 Υπογραμμίζεται επίσης ότι ο σκοπός της ορθής απονομής της δικαιοσύνης πρέπει να νοηθεί όχι μόνον υπό την οπτική γωνία της βέλτιστης οργανώσεως των δικαστηρίων, αλλά επίσης, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 69 των προτάσεών του, από την άποψη του συμφέροντος των διαδίκων, είτε πρόκειται για τον ενάγοντα είτε για τον εναγόμενο, οι οποίοι πρέπει, μεταξύ άλλων, να έχουν τη δυνατότητα ευχερούς προσβάσεως στη δικαιοσύνη και να υπόκεινται σε προβλέψιμους κανόνες δικαιοδοσίας.
- 30 Το άρθρο 3, στοιχείο β', του κανονισμού 4/2009 ορίζει ως κριτήριο για τον καθορισμό του δικαστηρίου που έχει δικαιοδοσία επί των διασυνοριακών διαφορών που αφορούν τις υποχρεώσεις διατροφής «το[ν] τόπο[σ] της συνήθους διαμονής του δικαιούχου διατροφής». Η διάταξη αυτή, η οποία καθορίζει τόσο τη διεθνή δικαιοδοσία όσο και την κατά τόπον αρμοδιότητα, σκοπεί στην ενοποίηση των κανόνων συγκρούσεως δικαιοδοσιών (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση Color Drack, C-386/05, EU:C:2007:262, σκέψη 30).
- 31 Στις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν στο Δικαστήριο, η Γερμανική Κυβέρνηση και η Επιτροπή υπογραμμίζουν ότι, μολονότι το άρθρο 3, στοιχείο β', του κανονισμού 4/2009 καθορίζει τη διεθνή δικαιοδοσία και την κατά τόπο αρμοδιότητα των δικαστηρίων που επιλαμβάνονται των διασυνοριακών διαφορών οι οποίες αφορούν τις αξιώσεις διατροφής, εντούτοις εναπόκειται στα κράτη μέλη, στο πλαίσιο της οργανώσεως των δικαστηρίων τους, να προσδιορίσουν το δικαστήριο το οποίο είναι αρμόδιο σε συγκεκριμένη περίπτωση να αποφανθεί επί των διαφορών αυτών και να καθορίσουν τη δωσιδικία του τόπου στον οποίο ο δικαιούχος διατροφής έχει τη συνήθη διαμονή του, κατά την έννοια του άρθρου 3, στοιχείο β', του κανονισμού 4/2009.
- 32 Συναφώς, διαπιστώνεται ότι, μολονότι οι κανόνες συγκρούσεως δικαιοδοσιών έχουν εναρμονισθεί διά του καθορισμού κοινών συνδετικών στοιχείων, ο προσδιορισμός του αρμοδίου δικαστηρίου εξακολουθεί να εμπίπτει στην αρμοδιότητα των κρατών μελών (βλ., υπό την έννοια αυτή, αποφάσεις Mulox IBC, C-125/92, EU:C:1993:306, σκέψη 25, καθώς και GIE Groupe Concorde κ.λπ., C-440/97, EU:C:1999:456, σκέψη 31), υπό την επιφύλαξη ότι αυτή η εθνική νομοθεσία δεν διακυβεύει τους σκοπούς του κανονισμού 4/2009 ή δεν τον καθιστά άνευ πρακτικής αποτελεσματικότητας (βλ., μεταξύ άλλων, υπό την έννοια αυτή, απόφαση Zuid-Chemie, C-189/08, EU:C:2009:475, σκέψη 30, και, κατ' αναλογία, απόφαση C., C-92/12 PPU, EU:C:2012:255, σκέψη 79).
- 33 Εν προκειμένω, πρέπει να εξετασθεί, πρώτον, αν, στις δίκες που έχουν ως αντικείμενο τη διατροφή, συγκέντρωση αρμοδιοτήτων όπως η επίμαχη στις υποθέσεις των κυρίων δικών έχει ως συνέπεια ότι τα πρόσωπα που κατοικούν στην εθνική επικράτεια χάνουν το πλεονέκτημα που τους προσφέρει ο κανονισμός 4/2009, δηλαδή τη δυνατότητα να προσφύγουν ενώπιον του αρμοδίου δικαστηρίου του τόπου της συνήθους διαμονής τους.

- 34 Συναφώς, όπως διευκρινίζεται στη σελίδα 25 της εκθέσεως της σχετικής με τη Σύμβαση της 27ης Σεπτεμβρίου 1968, για τη δικαιοδοσία και την εκτέλεση των δικαστικών αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ L 1986, C 298, σ. 29), συνταχθείσας από τον P. Jenard, «το δικαστήριο της κατοικίας του δικαιούχου διατροφής είναι αυτό που μπορεί ευκολότερα να διαπιστώσει τι ανάγκη έχει ο δικαιούχος».
- 35 Διευκρινίζεται ότι η επίτευξη των σκοπών που υπομνήσθηκαν στις σκέψεις 28 και 29 της παρούσας αποφάσεως δεν προϋποθέτει ότι τα κράτη μέλη πρέπει να ιδρύσουν αρμόδια δικαστήρια σε κάθε τόπο.
- 36 Αντιθέτως, επιβάλλεται, μεταξύ των δικαστηρίων που έχουν οριστεί για την επίλυση των διαφορών που αφορούν υποχρεώσεις διατροφής, να είναι αρμόδιο το δικαστήριο το οποίο έχει ιδιαίτερα στενό σύνδεσμο με τον τόπο στον οποίο ο δικαιούχος διατροφής έχει τη συνήθη διαμονή του.
- 37 Η Επιτροπή υπογραμμίζει συναφώς ότι ο κανονισμός 4/2009 περιορίζει την ελευθερία των κρατών μελών ως προς τον προσδιορισμό του αρμοδίου δικαστηρίου, στο μέτρο που πρέπει να πρόκειται περί κατά τόπον αρμοδιότητας συνδεδεμένης με τον τόπο της συνήθους διαμονής των δικαιούχων. Συνεπώς, ο προσδιορισμός του αρμοδίου δικαστηρίου πρέπει να στηρίζεται σε εύλογο σύνδεσμο μεταξύ του δικαστηρίου αυτού και του τόπου συνήθους διαμονής του δικαιούχου, στο πλαίσιο της οργάνωσης των δικαστηρίων του οικείου κράτους μέλους.
- 38 Εν προκειμένω, το αρμόδιο δικαστήριο, βάσει του κανόνα που προβλέπεται στο άρθρο 28 του AÜG, είναι το Amtsgericht το οποίο είναι αρμόδιο για την περιφέρεια της έδρας του κατά τόπον αρμοδίου Oberlandesgericht, ενώπιον του οποίου ο δικαιούχος διατροφής θα έπρεπε ενδεχομένως να παραστεί στο πλαίσιο διαδικασίας εφέσεως.
- 39 Συνεπώς, η εν λόγω εθνική διάταξη, προσδιορίζοντας, ως δικαστήριο του τόπου στον οποίο ο δικαιούχος διατροφής έχει τη συνήθη διαμονή του, κατά την έννοια του άρθρου 3, στοιχείο β', του κανονισμού 4/2009, δικαστήριο του οποίου η κατά τόπον αρμοδιότητα θα μπορούσε να μη συμπίπτει με αυτή του αρμοδίου δικαστηρίου για τις εσωτερικές ένδικες διαφορές με το ίδιο αντικείμενο, δεν συντελεί οπωσδήποτε στην επίτευξη του σκοπού της εγγύτητας.
- 40 Εντούτοις, μολονότι η εγγύτητα μεταξύ του αρμοδίου δικαστηρίου και του δικαιούχου διατροφής περιλαμβάνεται μεταξύ των σκοπών του άρθρου 3, στοιχείο β', του κανονισμού 4/2009, δεν συνιστά, όπως υπενθυμίζεται στις σκέψεις 26 έως 29 της παρούσας αποφάσεως, τον μόνο σκοπό του κανονισμού αυτού.
- 41 Ως εκ τούτου, δεύτερον, πρέπει να εξετασθεί αν εθνική κανονιστική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, είναι ικανή να διακυβεύσει τον σκοπό του κανονισμού 4/2009, ο οποίος συνίσταται στη μεγαλύτερη δυνατή διευκόλυνση της εισπράξεως των διεθνών αξιώσεων διατροφής, καθόσον η ρύθμιση αυτή συνεπάγεται επιβράδυνση της διαδικασίας, πράγμα το οποίο επιφέρει μη αμελητέα επιπλέον δαπάνη χρόνου για τους διαδίκους.
- 42 Η Γερμανική Κυβέρνηση και η Επιτροπή υποστηρίζουν ότι μια συγκέντρωση των δικαιοδοτικών αρμοδιοτήτων επί των υποχρεώσεων διατροφής, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, έχει θετικό αποτέλεσμα στην απονομή της δικαιοσύνης, διότι καθιστά δυνατή την πρόσβαση σε ειδικευμένα δικαστήρια με μεγαλύτερη πείρα σε διαφορές αυτού του είδους, οι οποίες συχνά, κατά την άποψή τους, είναι ιδιαίτερος περίπλοκος από πραγματικής και νομικής απόψεως.
- 43 Συναφώς, επιβάλλεται η επισήμανση, αφενός, ότι, μολονότι η διαφορά γεωγραφικών ορίων αρμοδιότητας μεταξύ των δικαστηρίων που είναι αρμόδια επί υποχρεώσεων διατροφής προϋποθέτει ότι, όταν η διαφορά είναι διασυνοριακής φύσεως, ο δικαιούχος διατροφής ενδέχεται, σε ορισμένες περιπτώσεις, να καλύπτει μεγαλύτερη απόσταση, η υπόθεση αυτή δεν επαληθεύεται οπωσδήποτε. Πράγματι, η υποβολή μιας υποθέσεως στην κρίση δικαστηρίου δεν συνεπάγεται συστηματική

μετακίνηση των διαδικών σε κάθε στάδιο της διαδικασίας. Ως εκ τούτου και όπως διευκρινίζεται στην αιτιολογική σκέψη 23 του κανονισμού 4/2009, προκειμένου να περιοριστεί το κόστος των δικών που διέπονται από τον κανονισμό αυτόν πρέπει, ειδικότερα, να γίνεται χρήση των συγχρόνων τεχνολογιών επικοινωνίας, ιδίως κατά την ακρόαση των διαδικών, δεδομένου ότι με τα δικονομικά αυτά μέσα είναι δυνατό να αποφευχθεί η μετακίνησή τους.

- 44 Αφετέρου, κανόνας αρμοδιότητας όπως ο επίμαχος στην κύρια δίκη είναι ικανός να πληροί συγχρόνως τις επιταγές που υπομνήσθηκαν στις σκέψεις 26 έως 29 της παρούσας αποφάσεως, ήτοι τη θέσπιση μέτρων που διασφαλίζουν την αποτελεσματική είσπραξη των αξιώσεων διατροφής σε διασυνοριακές υποθέσεις, την κατοχύρωση των συμφερόντων των δικαιούχων διατροφής και την προώθηση της ορθής απονομής της δικαιοσύνης.
- 45 Πράγματι, συγκέντρωση αρμοδιοτήτων όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη συντελεί στην απόκτηση ειδικευμένης πείρας, η οποία είναι ικανή να βελτιώσει την αποτελεσματικότητα της εισπράξεως των αξιώσεων διατροφής, διασφαλίζοντας συγχρόνως την ορθή απονομή της δικαιοσύνης και εξυπηρετώντας τα συμφέροντα των διαδικών.
- 46 Πάντως, δεν αποκλείεται μια τέτοια συγκέντρωση αρμοδιοτήτων να περιορίζει την αποτελεσματική είσπραξη των αξιώσεων διατροφής σε διασυνοριακές καταστάσεις, πράγμα το οποίο απαιτεί συγκεκριμένη εξέταση από τα αιτούντα δικαστήρια της καταστάσεως που υφίσταται εντός του οικείου κράτους μέλους.
- 47 Από το σύνολο των σκέψεων αυτών συνάγεται ότι το άρθρο 3, στοιχείο β', του κανονισμού 4/2009 έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική κανονιστική ρύθμιση όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, η οποία θεσπίζει συγκέντρωση των δικαιοδοτικών αρμοδιοτήτων επί θεμάτων διασυνοριακής διατροφής υπέρ πρωτοβαθμίου δικαστηρίου το οποίο είναι αρμόδιο για την περιφέρεια της έδρας του εφετείου, εκτός αν ο κανόνας αυτός συντελεί στην υλοποίηση του σκοπού της ορθής απονομής της δικαιοσύνης και προστατεύει το συμφέρον των δικαιούχων διατροφής, ευνοώντας συγχρόνως την αποτελεσματική είσπραξη των αξιώσεων αυτών, πράγμα το οποίο πάντως οφείλουν να ελέγξουν τα αιτούντα δικαστήρια.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 48 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδικούς των κυρίων δικών τον χαρακτήρα παρεμπύπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδικών, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τρίτο τμήμα) αποφαινεται:

Το άρθρο 3, στοιχείο β', του κανονισμού (ΕΚ) 4/2009 του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 2008, για τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων και τη συνεργασία σε θέματα υποχρεώσεων διατροφής, έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική κανονιστική ρύθμιση όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, η οποία θεσπίζει συγκέντρωση των δικαιοδοτικών αρμοδιοτήτων επί θεμάτων διασυνοριακής διατροφής υπέρ πρωτοβαθμίου δικαστηρίου το οποίο είναι αρμόδιο για την περιφέρεια της έδρας του εφετείου, εκτός αν ο κανόνας αυτός συντελεί στην υλοποίηση του σκοπού της ορθής απονομής της δικαιοσύνης και προστατεύει το συμφέρον των δικαιούχων διατροφής, ευνοώντας συγχρόνως την αποτελεσματική είσπραξη των αξιώσεων αυτών, πράγμα το οποίο πάντως οφείλουν να ελέγξουν τα αιτούντα δικαστήρια.

(υπογραφές)